נפקא מינה לגיטי נשים: **מתני'** ר' ישמעאל אומר שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד אפילו שנים קטומים ואחד אינו קטום ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת: **גמ'** תניא רבי ישמעאל אומר פרי עץ הדר אחד כפת תמרים אחד ענף עץ עבות שלשה ערבי נחל שתים ואפילו שנים קטומים ואחד שאינו קטום ר' טרפון אומר שלשה ואפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת אמר לו ר' אליעזר יכול יהא אתרוג עמהן באגודה אחת אמרת וכי נאמר פרי עץ הדר וכפת תמרים והלא לא נאמר אלא כפת ומנין שמעכבין זה את זה ת"ל ולקחתם שתהא לקיחה תמה ורבי ישמעאל מה נפשך אי שלימין בעי ליבעי נמי כולהו אי לא בעי שלימין אפי' חד נמי לא אמר ביראה א"ר אמי חזר בו רבי ישמעאל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון ואזדא שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני אסא אשוו וזבינו ואי לא דרישנא לכו כרבי טרפון מ"ט אילימא משום דמיקל ולידרוש להו כרבי עקיבא דמיקל טפי תלתא קטומי שכיחי חד ולא קטום לא שכיח:

מתני' אתרוג הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת פסול של ערלה פסול של תרומה טמאה פסול של תרומה טהורה לא יטול ואם נטל כשר של דמאי ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין של מעשר שני בירושלים לא יטול ואם נטל כשר עלתה חזזית על רובו נטלה פטמתו נקלף נסדק ניקב וחסר כל שהוא פסול עלתה חזזית על מיעוטו נטל עוקצו ניקב ולא חסר כל שהוא כשר אתרוג הכושי פסול והירוק ככרתי ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל שיעור אתרוג הקטן ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה ובגדול כדי שיאחז שנים בידו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אומר אפי' אחד בשתי ידיו:

גמ'

לגיטי נשים. דקיימא לן (גיטין דף ב.) המביא גט ממדינה לארץ צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי משום דאין מצויין לקיימו ואי משום דאין בקיאין לשמה והמביא מארץ ישראל אינו צריך לפי שבקיאין לשמה ועולי רגלים מצויין להכיר חתימת עדים לקיימו. ואמרי' התם (דף ו.) בבל כארץ ישראל לגיטין לפי שהן בני תורה ובקיאין לשמה ובני ישיבה מצויין לילך וללמוד משם תורה מכל מקומות. ובורסיף סמוך לבבל ואינן בני תורה כדאמרינן (סנהדרין דף קט.) מאי בורסיף בור ששפו את מימיו ולא נשתייר בו כלום והמביא משם צריך שיאמר אבל עכשיו נתחלף שמם הלכך המביא מבבל צריך שיאמר ומבורסיף אין צריך: **מתני' שלשה הדסים.** בגמרא יליף לה: **ואפילו שנים קטומין.** אהדסים קאי. ובגמרא פריך מה נפשך אי קטום פסול והוא צריך שלשה ליבעי כולהו שלימים ואי קטום כשר לכשיר שלשתן קטומים ומשני חזר בו ר' ישמעאל מתחלת דבריו שהיה מצריך שלשה ואמר אפי' שנים קטומין והוא הדין אי לא מייתי להו לגמרי דהא קטומים כמאן דליתנהו דמי: **ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים.** דלא בעי הדר בהדס: **גמ' כפת תמרים אחד.** משמע דכפת כתיב: **ענף.** חד עץ חד עבות חד: **ואפילו שנים קטומים.** אהדס קאי: **יכול יאגדם כולן.** ואף האתרוג עמהם אמרת וכי נאמר וכפת תמרים דניהוי משמע וי"ו מוסיף על ענין ראשון לצרפו עם פרי עץ הדר והלא לא נאמר אלא כפת משמע בפני עצמן הן ולא עם האתרוג וענף עץ מוסיף עליהם וערבי נחל מוסיף עליהם שנאמר כאן וי"ו לפיכך נאגדין עם הלולב: **שמעכבין זה את זה.** אם חסר אחת מארבעתן אין השלשה מצוה: **תמה.** שלמה דדריש ולקחת תם: **ור' ישמעאל.** דמכשיר שנים קטומים וחד מצריך שלם היכן תלקן הכתוב אי בעי הדר ניבעי בכולהו ואי לא בעי הדר אפילו בחד לא נצריך: **אמר בירא.** שם חכם: **חזר בו ר' ישמעאל.** מתחלת דבריו ומכשר בחד ומיהו הדר בעי: **הלכה כר' טרפון.** להקל דקטום כשר: **אשוו וזבינו.** מכרו בשוה ואל תעלו על דמיהם מפני שמבקשים מכם שלשה הדסין ושלימים: **ואי לא.** משויתו: **דרשינא כר' טרפון.** דמכשר בקטומין: **כר"ע.** דלא בעי אלא חד: **מתני' של ערלה ושל תרומה טמאה פסול.** בגמרא (לה:) מפרש טעמא: **לא יטול.** בגמרא (שם) מפרש טעמא: **בירושלים.** שהיא כשרה לאכילת מעשר שני: **לא יטול.** כדמפרש בגמרא (שם): **ואם נטל כשר.** שהרי יש בה היתר אכילה אבל חוץ לירושלים לא דלכם כתיב) הראוי לכם: **חזזית.** כמין אבעבועות דקות: **נטלה פטמתו.** ראש אתרוג מפי רבי' יעקב ודוגמתו הפטמ' של רמון (עוקצין פ"ב מ"ג): הכי גרסי' **נקלף נסדק ניקב וחסר כל שהוא פסול.** ניקב וחסר כל שהוא חדא מילתא דאילו ניקב ולא חסר שתחב בו מחט והוציאה כשר כדקתני סיפא: **ניטל עוקצו.** זנבו כמו בעוקצי תאנים (סנהדרין דף מ.): **הכושי.** שבא מארץ כוש ושחור הוא: **כרתי.** כרישים פור"י: **ובגדול.** שלא יהא גדול יותר מדאי:

גמ'

נפקא מינה לגיטי נשים. כדפירש בקונט' דקיימא לן בפ"ק דגיטין (דף ו.) דבבל כארץ ישראל לגיטין דאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דשכיחי מתיבתא ובקיאין לשמה וגם עדים מצויין לקיימו והיינו מה שקורין בורסיף דמשתני שמה ובסוף במה מדליקין (שבת דף לו: ושם) פי' עוד לשון אחר (א) ונפקא מינה לענין שמו ושמה ושם עירו ושם עירה ולא יתכן דבבל הוא שם המדינה כדאמר (קדושין דף עא.) א"י עיסה לבבל ואמרי' פרק עשרה יוחסין (שם) עד היכן היא בבל ואין כותבין שם המדינה בגט אלא שם העיר:

ענף עץ עבות שלשה. פי' בקונט' ענף חד עץ חד עבות חד ותימה דלעיל (דף לב:) אוקימנא ענף עץ שענפיו חופין את עציו ודרשינן נמי עץ עבות קלוע כמין קליעה וא"ת ונימא פרי עץ הדר שלשה וי"ל דמדרשא דעץ דרשינן שטעם עצו ופריו שוים:

ערבי נחל שתים. אפילו נותן כמה הדסים וכמה ערבות בלולב אין זה בל תוסיף אפילו למ"ד צריך אגד אא"כ מוסיף מין אחר כדפירשית בסוף ראוהו בית דין (ר"ה דף כח: ד"ה ומנא):

שתהא לקיחה תמה. מהאי טעמא נמי פסלינן אתרוג חסר משום דאין זה לקיחה תמה וביום שני לא חיישינן אף על גב דקפדינן אארבעה מינין וטעמא פירשתי בריש פירקין (דף כט: ושם בד"ה בעינן) ובהקומץ רבה (מנחות דף כז.) מסיק דהא דמעכבי אהדדי לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין ופירש בהלכות גדולות אין מעכבין דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי אלא אי מגבה כל חד וחד לחודיה שפיר דמי דקיימא לן לולב אין צריך אגד ודבר תימה הוא לומר כן דכיון דכולו מצוה אחת היאך יועילו בזה אחר זה ור"ת הגיה בספרו לא שנו דמעכבין משום תמה אלא שאין לו אבל יש לו תמה הוא אע"פ שלא חברו באגדו כדאמרי' (לעיל דף לג.) דלא דרשי רבנן לקיחה לקיחה ולר' יהודה דדריש לקיחה משמע ליה דלא הוי תמה אא"כ אגדו:

ולדרוש להו כר"ע דמיקל טפי. תימה הא לא סבירא ליה כר"ע אלא כרבי טרפון וי"ל דכל זה מן הדיוק שבא להוכיח דשמואל לטעמי' דכרבי טרפון סבירא ליה דאי מפחיד להו במידי דלא סבר כדי שימכרו בזול היה לו להפחידם מר"ע דמיקל טפי ודמי אדרב' מפחדי טפי מרבי טרפון דתלתא קטומין שכיחי מחד דלא קטים ומעולם לא תשמע דסבר כרבי טרפון ומיהו קשה מפרק כל שעה (פסחים דף ל.) מקדירות בפסח דאמר שמואל משהי להו עד אחר הפסח ועביד בהו בין במינו בין שלא במינו ואמרינן ואזדא שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבנו כנדי אשוו זבינייכו ואי לא דרישנא לכו כרבי שמעון כלומר דשרי חמץ לאחר הפסח כי ליתיה בעייניה ומשמע בהדיא דלא מפחד במידי דלא סבר ליה וי"ל דהתם למה לו להפחידם במידי דלא סבר ליה דבשלמא הכא מצי למימר דהיה מפחידם כדי שימכרו בזול ותהא המצוה מצויה ולא ימנעו בשביל יוקר וא"ת ואי סבר לה כר' טרפון לידרוש להו כוותיה דכי האי גוונא פריך בפרק כל שעה (שם) ומשני אתרי' דרב הוה וי"ל דהכא הנית משום הידור מצוה וכריש בבא בתרא (דף ה. ושם) גבי רוניא דאקפיה רבינא מארעא רוחותיו ואתא לקמיה דרבא ואמר זיל פייסיה במאי דאיפייס ואי לא דיינא לך כרב הונא אליבא דרבי יוסי דאמר הכל לפי מה שגדר מה שלא דן לו לפי שנתפיים רבינא ומחל לו בפחות:

נלמדך

עין משפט
נר מצוה

מד א מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה ז סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנא סעיף א:

מה ב מיי' פ"ח שם הל' ה סמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמו סעי' א וסעיף י וסי' תרמט סעיף ב:

מו ג מיי' פ"ז שם הל' ה סמג שם טוש"ע או"ח סי' תרנא סעי' יב:

מז ד מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה א סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרמט סעיף א:

מח ה מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמח סעיף א:

מט ו מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמט סעיף ג:

נ ז מיי' שם הלכה ב:

נא ח (מיי' שם) וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמח סעיף ה:

נב ט מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעי' ב:

נג י מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' כא:

נד כ ל מיי' פ"ז שם הל"ח טור שו"ע שם סעיף כב:

◆

רבינו חננאל

מתני' ערבה כמושה ו[ש]נשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה [וכו']. חלוקת ר' ישמעאל ור' טרפון במשנתנו, ר' ישמעאל אומר ג' ההדסין ואפי' ב' קטומין ואחד שאינו קטום, ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומין. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר להנהו דמזבני אסא, אשוו ובינייכו, כלומר החישו ומכרו בזול, לא תרקדקו על הקונים הרבה, דאי לא דריישנא לכו הלכה כר' טרפון דקיימא לן כוותיה, אלא משום מצוה בעינא שלימין. ארבעה מינים שבלולב מעכבין זה את זה, שנא' ולקחתם לכם, שתהא לקיחה תמה. א) ירושלמי [חייא] בריה דרב מברך על כל פעם ופעם. רב הונא לא מברך אלא פעם אחתן. רב הונא בשם ר' יוסף טעמא דר' הונא, דמאי מברכיהם ושאר הימים מברכיהם, מה דמאי אין מברכין. אף שאר הימים אין מברכין. [מתני'] אתרוג הגזול כו'.

א) דברי ירושלמי אלו שייכים לסוגיא דלקמן מ"ה ע"ב ע"ש.

מסורת הש"ס

א) מנחות כז., ב) [עי' תוס' לקמן לה: ד"ה עלתה], ג) כ"א חסר, ד) [לעיל לא: ועי' תוס' שם ד"ה הירוק ותוס' חולין מז: ד"ה אלא], ה) [לעיל לה:], ו) כד"י בידו אחת, ז) [ויקרא כג].

◆

תורה אור השלם

ו. וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: ויקרא כג מ

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נפקא מינה וכו' עוד לשון אחר דנפקא:

◆

לעזי רש"י

פור"י (פוריל"ש).
כרישים (ירק מאכל).

◆

מוסף רש"י

לגיטי נשים. דקיימא לן בני בבל בקיאין שצריך לכתוב גט לשמה, והמביא גט משם אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ובני שאר ארצות אין בקיאין וצריך, ועכשיו בני בורסיף היא בבל, ובבל של עכשיו היא בורסיף ויקן עמי הארץ כדאמרינן בעלמא (סנהדרין קט.) בור שאפי, שנטלו מימיו, ואני אומר נפקא מינה לגיטי נשים לענין שיהא שמו ושמה ושם עירו ועירה פסול, וצריך לכתוב שם של עכשיו (שבת לו.). שתהא לקיחה תמה. ארבעתן כאחד (מנחות כז.). הלכה כר' טרפון. דסבר אע"ג דקטום הדר הוא (סדור רש"י סי' רפד). של דמאי. נקחם מעם הארץ, ושמא פירותיהן ספק אינן מעושרין (לקמן לה:). כדי שיאחז שנים בידו. ב' אתרוגים בידו אחת, שבמקום האחד יאחז הלולב כשיהפכן (לעיל לא.).